

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

การพัฒนานักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ ในการปฏิบัติงานโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม

ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

Development of District Agricultural Extension Officers for operational of
Agricultural Learning Centerนิลธิตา FROMชัยภูมิ (Ninthita Fromchaiyaphum)¹ พลสรานู สราญรมย์ (Ponsaran Saranrom)²เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (Benchamas Yooprasert)³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทั่วไปของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร (2) ความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานโครงการ ศพก. (3) แหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งความรู้ในการพัฒนาการปฏิบัติงาน (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการปฏิบัติงานโครงการ ศพก. ประชากรที่ศึกษาคือนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอที่ปฏิบัติงานโครงการ ศพก. จำนวน 882 คน กลุ่มตัวอย่าง 166 คน ได้จากการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีประสบการณ์ทำงาน โครงการ ศพก. เฉลี่ย 2.97 ปี รับผิดชอบครัวเรือนเกษตรกรรมเฉลี่ย 1,623.86 ครัวเรือน ส่วนใหญ่เคยเข้ารับการฝึกอบรม สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และศึกษาดูงานเกี่ยวกับโครงการ ศพก. (2) ความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานโครงการ ศพก. พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีความรู้และด้านทักษะ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3) แหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งความรู้ในการปฏิบัติงานพบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งความรู้ ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง (4) ปัญหาในการพัฒนาการปฏิบัติงาน ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง โดยปัญหาด้านเงินมีปัญหามากกว่าด้านอื่นๆ ส่วนข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน ควรมีการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจ และฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ ให้กับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานโครงการ ศพก. ระดับอำเภอ ควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ให้เพียงพอ และควรมีการประชุมชี้แจง สร้างการรับรู้ให้เห็นความสำคัญของ โครงการ ศพก.

คำสำคัญ โครงการ ศพก. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร การพัฒนาการปฏิบัติงาน

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช suninjaja@gmail.com² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช oh1981@gmail.com³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช agashben@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study (1) general condition of Agricultural Extension Officers (2) operational knowledge and skills of Agricultural Learning Center (3) Sources of knowledge and opinions on knowledge sources for operational development (4) problems and suggestions in operational development of Agricultural Learning Center. The population of this research was 882 district agricultural extension officers worked in the Agricultural Learning Center in 2021. The sample size of 166 people was determined by using simple random sampling. The research tools used was a questionnaire. Data was analyzed by included frequency, percentage, minimum value, maximum value, standard deviation, and ranking. The results of the research showed that (1) most of the agricultural extension officers had at average 2.97 years of experience working in the Agricultural Learning Center. Responsible for the farmer's household at average 1,623.86 household. They mainly received trainings, knowledge exchange seminar, and field trips about the Agricultural Learning Center. (2) Operational knowledge and skills of Agricultural Learning Center on knowledge and skills as a whole were at a high level. (3) Source of knowledge and opinions about the source of knowledge in the operational found that Agricultural Extension Officers have their opinions on knowledge sources Overall, were at the moderate level. (4) Problems in the development of operations overall, were at the moderate level. The problem regarding money was more problematic than other problems. Suggestions included that there should be a support for sufficient funding towards the operation. There should also be seminars to exchange knowledge, meetings to create understanding, and training to transfer knowledge to district officers responsible for the agricultural productivity efficiency increasing learning center project.

Keywords: Agricultural Learning Center, Agricultural extensionist, Operational development

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

บทนำ

นโยบายรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยเน้นให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เพื่อให้เป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นที่ยึดบริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตร ประกอบกับในสภาวะปัจจุบัน สถานการณ์การผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกรมีปัญหาในเรื่องต้นทุนการผลิตที่ค่อนข้างสูง ปัญหาโรค แมลง และพื้นดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตที่ได้มีปริมาณน้อย และมีคุณภาพต่ำ เกษตรกรส่วนใหญ่จึงประสบกับปัญหาการขาดทุน เกิดหนี้สิน และไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร จึงได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ในปี 2559 ขึ้น เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนสำหรับแก้ไขจากปัญหาของชุมชนและสามารถตอบสนองความต้องการด้านการเกษตรของชุมชนได้ และเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเกษตร โดยเน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในประเด็นการเพิ่มผลผลิตการลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิต ตลอดจนยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิต เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบในลักษณะของเกษตรกรสอนเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรที่มาเรียนรู้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดจิตสำนึกในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ที่มีการใช้ปัจจัยการผลิตได้อย่างเหมาะสม และนำองค์ความรู้ที่ได้รับจาก ศพก. ไปประยุกต์ใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ผลผลิตสินค้าที่ค้ำถึงสภาพแวดล้อม และมีระบบการผลิตที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งยังเป็นจุดที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตรต่างๆ กับเกษตรกร อีกทั้งยังใช้เป็นจุดนัดพบในการพบปะพูดคุยของเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร และเกษตรกรกับเกษตรกรด้วยกันเอง

จากการดำเนินโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ที่ผ่านมา ถือได้ว่ามีความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ในระดับหนึ่ง ซึ่งในการดำเนินงานโครงการฯ เกษตรกรต้องได้รับคำแนะนำและส่งเสริมจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบโครงการฯ เพื่อจะได้นำความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ มาปรับใช้ภายใน ศพก. เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่องค์กรกำหนด ดังนั้น นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบโครงการฯ ควรมีการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานให้มีความรู้ความสามารถ เพื่อที่จะนำเอาความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ ไปถ่ายทอดให้กับเกษตรกร ทำให้เกษตรกรนำองค์ความรู้ที่ได้รับ ไปประยุกต์ใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ผลผลิตสินค้าที่ค้ำถึงสภาพแวดล้อม และมีระบบการผลิตที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้น การวิจัยเรื่องการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ ในการปฏิบัติงานโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยศึกษาเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานโครงการ ศพก. แหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งความรู้ในการพัฒนาการปฏิบัติงาน และปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการปฏิบัติงานโครงการ ศพก. ในปี 2564 เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

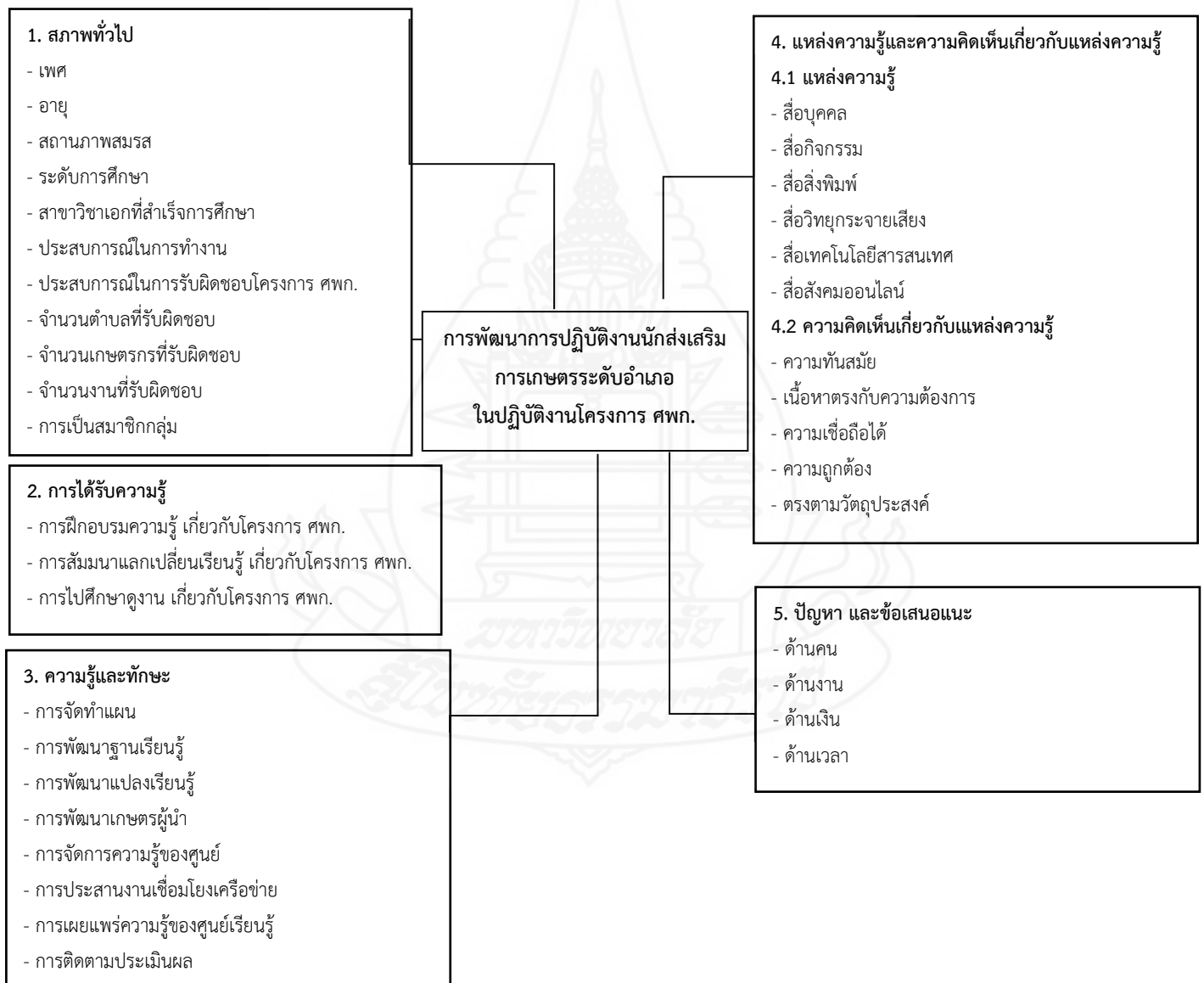

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

2. เพื่อศึกษาความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
3. เพื่อศึกษาแหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งความรู้ในการพัฒนาการปฏิบัติงาน
4. เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการพัฒนาการปฏิบัติงาน ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยประชากรที่ศึกษาคือนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ ที่ปฏิบัติงานโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) กรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2564 จำนวน 822 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาร์โย ยามาเน่ ที่ความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 166 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ (1) สภาพทั่วไป (2) ความรู้และทักษะ ในการปฏิบัติงานโครงการ ศพก. (3) แหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งความรู้ในการพัฒนาการปฏิบัติงาน (4) ปัญหา และข้อเสนอแนะในการพัฒนาการปฏิบัติงานโครงการ ศพก. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และมีค่าความเที่ยง ความรู้และทักษะ เท่ากับ 0.98 การได้รับความรู้และแหล่งความรู้ เท่ากับ 0.95 และปัญหา เท่ากับ 0.87 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดอันดับ

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไป นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 38.26 ปี ส่วนมากจบการศึกษา ระดับปริญญาตรี สถานภาพโสดมากที่สุด สาขาวิชาเอกที่สำเร็จการศึกษามากที่สุดคือด้านเกษตรศาสตร์ ประสพการณ์ทำงานโครงการ ศพก. เฉลี่ย 2.97 ปี จำนวนตำบลที่รับผิดชอบเฉลี่ย 1.61 ตำบล จำนวนเกษตรกรที่รับผิดชอบเฉลี่ย 1,623.86 ครัวเรือน จำนวนงานที่รับผิดชอบเฉลี่ย 7.05 งาน ส่วนมากเคยอบรมความรู้เกี่ยวกับโครงการ ศพก. เคยสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับโครงการ ศพก. และเคยศึกษาดูงานเกี่ยวกับโครงการ ศพก. โดยส่วนมากหน่วยงานที่จัดคือสำนักงานเกษตรจังหวัด

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน

2.1 ด้านความรู้ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ในการปฏิบัติงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความรู้ในระดับมาก จำนวน 7 ประเด็น คือ การจัดทำแผน การพัฒนาฐานเรียนรู้ การพัฒนาแปลงเรียนรู้ การพัฒนาเกษตรกรผู้นำ การจัดการความรู้ของศูนย์ การเผยแพร่ความรู้ของศูนย์ และการติดตามและประเมินผล และระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ การประสานงานเชื่อมโยงเครือข่าย ดังตารางที่ 1

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ในการปฏิบัติงาน (n = 166)

ประเด็นความรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
1. การจัดทำแผน	3.57	0.716	มาก
2. การพัฒนาฐานเรียนรู้	3.56	0.716	มาก
3. การพัฒนาแปลงเรียนรู้	3.63	0.678	มาก
4. การพัฒนาเกษตรกรผู้นำ	3.73	0.692	มาก
5. การจัดการความรู้ของศูนย์	3.48	0.693	มาก
6. การประสานงานเชื่อมโยงเครือข่าย	3.33	0.659	ปานกลาง
7. การเผยแพร่ความรู้ของศูนย์เรียนรู้	3.68	0.667	มาก
8. การติดตามและประเมินผล	3.64	0.648	มาก
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.57	0.591	มาก

2.2 ด้านทักษะ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะในการปฏิบัติงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีทักษะในระดับมาก จำนวน 7 ประเด็น คือ การจัดทำแผน การพัฒนาฐานเรียนรู้ การพัฒนาแปลงเรียนรู้ การพัฒนาเกษตรกรผู้นำ การจัดการความรู้ของศูนย์ การเผยแพร่ความรู้ของศูนย์ และการติดตามและประเมินผล และระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ การประสานงานเชื่อมโยงเครือข่าย ดังตารางที่ 2

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ตารางที่ 2 สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะในการปฏิบัติงาน (n = 166)

ประเด็นทักษะ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
1. การจัดทำแผน	3.56	0.677	มาก
2. การพัฒนาฐานเรียนรู้	3.55	0.723	มาก
3. การพัฒนาแปลงเรียนรู้	3.53	0.741	มาก
4. การพัฒนาเกษตรกรผู้นำ	3.67	0.710	มาก
5. การจัดการความรู้ของศูนย์	3.51	0.707	มาก
6. การประสานงานเชื่อมโยงเครือข่าย	3.38	0.669	ปานกลาง
7. การเผยแพร่ความรู้ของศูนย์เรียนรู้	3.67	0.660	มาก
8. การติดตามและประเมินผล	3.57	0.668	มาก
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.55	0.620	มาก

3. แหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งความรู้ในการพัฒนาการปฏิบัติงาน

3.1 แหล่งความรู้ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งความรู้ ในการพัฒนาการปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยแหล่งความรู้ที่อยู่ในระดับมาก คือ สื่อกิจกรรม แหล่งความรู้ระดับปานกลาง คือ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อสังคมออนไลน์ และระดับน้อย คือ สื่อวิทยุกระจายเสียง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งความรู้ในการพัฒนาการปฏิบัติงาน (n = 166)

แหล่งความรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
1. สื่อบุคคล	3.20	0.670	ปานกลาง
2. สื่อกิจกรรม	3.68	0.656	มาก
3. สื่อสิ่งพิมพ์	2.97	0.815	ปานกลาง
4. สื่อวิทยุกระจายเสียง	2.47	0.886	น้อย
5. สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.11	0.760	ปานกลาง
6. สื่อสังคมออนไลน์	2.78	0.677	ปานกลาง
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.04	0.581	ปานกลาง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งความรู้ในการพัฒนาการปฏิบัติงาน

3.2.1 ความทันสมัยของแหล่งความรู้ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรเห็นด้วยเกี่ยวกับความทันสมัยของแหล่งความรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเห็นด้วยระดับมาก คือ สื่อกิจกรรม ระดับปานกลาง คือ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อสังคมออนไลน์ และระดับน้อย คือ สื่อวิทยุกระจายเสียง

3.2.2 เนื้อหาตรงกับความต้องการของแหล่งความรู้ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรเห็นด้วยเกี่ยวกับเนื้อหาตรงกับความต้องการของแหล่งความรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเห็นด้วยระดับมาก คือ สื่อกิจกรรม ระดับปานกลาง คือ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อสังคมออนไลน์ และระดับน้อย คือ สื่อวิทยุกระจายเสียง

3.2.3 ความเชื่อถือได้ของแหล่งความรู้ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรเห็นด้วยเกี่ยวกับความเชื่อถือได้ของแหล่งความรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเห็นด้วยระดับมาก คือ สื่อบุคคล และสื่อกิจกรรม ระดับปานกลาง คือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อสังคมออนไลน์ และสื่อวิทยุกระจายเสียง

3.2.4 ความถูกต้องของแหล่งความรู้ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรเห็นด้วยเกี่ยวกับความถูกต้องของแหล่งความรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเห็นด้วยระดับมาก คือ สื่อบุคคล สื่อกิจกรรม และสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ระดับปานกลาง คือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสังคมออนไลน์ และสื่อวิทยุกระจายเสียง

3.2.5 ความตรงตามวัตถุประสงค์ของแหล่งความรู้ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรเห็นด้วยเกี่ยวกับความตรงตามวัตถุประสงค์ของแหล่งความรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเห็นด้วยระดับมาก คือ สื่อบุคคล สื่อกิจกรรม ระดับปานกลาง คือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อสังคมออนไลน์

4. ปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน

4.1 ปัญหา นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีปัญหาในการปฏิบัติงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาระดับมาก คือ ด้านการเงิน และด้านเวลา และระดับปานกลาง คือ ด้านบุคลากร และด้านการทำงาน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการปฏิบัติงาน (n = 166)

ปัญหา	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
1. ด้านบุคลากร	2.92	0.757	ปานกลาง
2. ด้านการทำงาน	3.32	0.785	ปานกลาง
3. ด้านการเงิน	3.48	0.789	มาก
4. ด้านเวลา	3.43	0.761	มาก
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.29	0.589	ปานกลาง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

4.2 ข้อเสนอแนะ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านการทำงาน ด้านการเงิน และด้านเวลา ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ข้อเสนอแนะ ในการปฏิบัติงาน (n = 166)

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	อันดับ
1. ด้านบุคลากร			
1.1 ควรมีการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจ และฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ ให้กับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน ศพก. ระดับอำเภอ	50	30.1	2
1.2 ควรมีการประชุมชี้แจง สร้างการรับรู้ให้เห็นความสำคัญของ โครงการ ศพก.	38	22.9	4
1.3 ควรจัดทำคู่มือแนวทางการปฏิบัติงาน หรือฟรอนทิ่ง เพื่อให้งานเกิดความต่อเนื่อง	27	16.3	7
1.4 ควรมีการประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงาน และการบูรณาการร่วมกันภายในหน่วยงาน	24	14.5	9
1.5 ควรมีการประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงาน และการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงาน	33	19.9	6
2. ด้านการทำงาน			
2.1 ควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ให้เพียงพอ	40	24.1	3
2.2 ควรมีการปรับเปลี่ยนแผนงานตามสถานการณ์ปัจจุบัน	34	20.5	5
3. ด้านการเงิน	20	12.0	11
3.1 ควรขอสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง			
3.2 ควรสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน	52	31.3	1
4. ด้านเวลา			
4.1 ควรปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้สอดคล้องกับระยะเวลาในการดำเนินงาน	22	13.3	10
4.2 ควรมีการวางแผนการดำเนินงาน	26	15.7	8

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

1.1 การพัฒนานักวิชาการส่งเสริมการเกษตรโดยใช้สื่อบุคคล ผลการศึกษา พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบ โครงการ ศพก. ส่วนมากเคยเข้ารับการฝึกอบรม และแหล่งความรู้ที่ได้รับ ส่วนมากคือสำนักงานเกษตรจังหวัด ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรมีแนวทางการพัฒนาบุคลากร (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564) โดยการพัฒนา

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

บุคลากร แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มข้าราชการบรรจุใหม่ กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน กลุ่มหัวหน้างาน และกลุ่มผู้บริหาร โดยมีหลักสูตรการอบรมหลายหลักสูตร เช่น หลักสูตรเทคโนโลยีด้านการเกษตร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมืออาชีพ นักบริหาร การพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง เป็นต้น สอดคล้องกับ เชิดพงษ์ ชีระจิต (2560, น.10-41) การใช้สื่อบุคคลเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ที่อธิบายข้อดีของสื่อบุคคลไว้ว่าเป็นสื่อที่ผู้พูดและผู้ฟังสามารถเห็นหน้าตา บุคลิก ท่าทาง และน้ำเสียงประกอบการพูด ซึ่งมีอิทธิพลต่อการชักจูง และโน้มน้าวใจ พร้อมทั้งเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ทั้งผู้พูดและผู้ฟังสามารถโต้ตอบกันได้ทันทีทั้งที่เป็น การเปิดโอกาสให้ผู้พูดและผู้ฟังมีประสบการณ์ร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลให้การสื่อสารประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี อภิปรายผลได้ว่า กรมส่งเสริมการเกษตรได้มีแผนการจัดการฝึกอบรมให้กับ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564) โดยใช้สื่อบุคคลเป็นหลัก ซึ่งในแต่ละปีจะมีหลากหลาย หลักสูตรทำให้ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรส่วนมากเคยเข้ารับการฝึกอบรม เช่น หลักสูตรเทคโนโลยีด้านการเกษตร เป็นการเพิ่มความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีการเกษตรต่างๆ เช่น การผลิตพืช และสัตว์ เป็นต้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสามารถนำไปปรับใช้กับงาน โครงการ ศพก. ได้ เนื่องจากโครงการ ศพก. มีการอบรมเกษตรกร เพื่อบ่มเพาะเกษตรกรเข้าสู่การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยเป็นจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเกษตรกรผู้นำตามหลักสูตรและแผนการเรียนรู้ที่กำหนด เน้นกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิต ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

1.2 การสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และศึกษาดูงาน ผลการศึกษา พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ผู้รับผิดชอบ โครงการ ศพก. ส่วนมากเคยเข้ารับการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และศึกษาดูงาน และแหล่งความรู้ที่ได้รับ ส่วนมากคือสำนักงานเกษตรจังหวัด กรมส่งเสริมการเกษตรซึ่งมีแผนการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564) ได้แก่ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ศพก. ปี 2564 เพื่อชี้แจงสร้างความเข้าใจแนวทางการดำเนินงาน ปี 2564 และเสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการ แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน โครงการ ศพก. ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรได้มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานโครงการ ศพก. เป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะในปี 2564 ได้มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่ และเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ซึ่งช่วยเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ภาคปฏิบัติ และนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อภิปรายผลได้ว่า แผนการพัฒนาศักยภาพของกรมส่งเสริมการเกษตรทำให้เจ้าหน้าที่ได้รับความรู้ความสามารถ และนำมาปรับใช้กับโครงการ ศพก. ได้จริง สอดคล้องกับ เชิดพงษ์ ชีระจิต (2560, น.10-19) การสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ที่อธิบายข้อดีของการศึกษาดูงานไว้ว่าเป็นสื่อที่ได้เดินทางไปศึกษาเรียนรู้ร่วมกันในสถานที่อันเป็นแหล่งความรู้ และรับประสบการณ์ตรงที่สามารถสร้างบรรยากาศที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้และทักษะในการพัฒนาการปฏิบัติงานโครงการ ศพก.

ด้านความรู้และทักษะในการประสานงานเชื่อมโยงเครือข่าย ผลการศึกษาพบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้และทักษะด้านการประสานงานเชื่อมโยงเครือข่ายอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า การประสานงานเชื่อมโยงเครือข่ายจำเป็นต้องใช้ประสบการณ์และทักษะในการปฏิบัติงาน การอบรมให้ความรู้เพียงอย่างเดียวไม่สามารถพัฒนาความรู้และทักษะในการประสานงานและเชื่อมโยงเครือข่ายได้ สอดคล้องกับ สุรัชย์ พรหมพันธุ์ (2554, น.246) แนวคิดการเสริมสร้างศักยภาพตามสมรรถนะ ที่ว่าการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่เริ่มจากกระบวนการเสริมสร้างความรู้ เพื่อให้เกิดทักษะ เมื่อได้รับการพัฒนาทางด้านความรู้ และมีทักษะความเชี่ยวชาญแล้ว ก็จะส่งผลให้บุคคลนั้นมีศักยภาพตาม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ไปด้วย ดังนั้น กรมส่งเสริมการเกษตรควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการพื้นฐานการเชื่อมโยงเครือข่าย รวมถึงการพัฒนาทักษะการสื่อสารโดยใช้สื่ออื่นๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีประสบการณ์ในการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อเป็นทักษะในการปฏิบัติงานได้ ซึ่งหากพิจารณาควบคู่กับการปฏิบัติงานของ โครงการ ศพก. ซึ่งมีการเชื่อมโยงการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีจากศูนย์ AIC (Agritech and Innovation Center) (กรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2564) ดังนั้น ศูนย์ AIC จึงเป็นสื่อกลางที่ดีในการเพิ่มพูนความรู้และทักษะด้านการประสานงานเชื่อมโยงเครือข่ายของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

3. แหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งความรู้ในการพัฒนาการปฏิบัติงาน

3.1 แหล่งความรู้ในการพัฒนาการปฏิบัติงาน

ผลการศึกษาพบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งความรู้ในการพัฒนาการปฏิบัติงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า สื่อกิจกรรม อยู่ในระดับมาก ส่วนสื่ออื่นๆ อยู่ระดับปานกลางและน้อย สอดคล้องกับความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งความรู้ ได้แก่ ความทันสมัย เนื้อหาตรงกับความต้องการ เชื่อถือได้ ความถูกต้อง และความตรงตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสื่อกิจกรรมอยู่ในระดับมาก อภิปรายผลได้ว่า สื่อกิจกรรมมีความสำคัญเนื่องจากเป็นสื่อที่มีความหลากหลายและยืดหยุ่นส่วนตัวสูง เพราะเป็นสื่อที่ประกอบด้วยกิจกรรม และกระบวนการต่างๆ ที่มุ่งเน้นสู่จุดประสงค์ที่หลากหลายและแตกต่างกัน จินดา ขลิบทอง (2560, น.8-52) ทั้งยังเป็นแหล่งความรู้ที่นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบโครงการ ศพก. ได้รับเป็นส่วนมาก ทั้งยังมีความทันสมัย เนื้อหาตรงกับความต้องการ เชื่อถือได้ มีความถูกต้อง และตรงตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น กรมส่งเสริมการเกษตรควรให้ความสำคัญและพัฒนาสื่อกิจกรรมให้เป็นสื่อที่เป็นแหล่งความรู้ที่ได้รับมากที่สุด ส่วนสื่ออื่นๆ ควรมีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้นด้วย โดยเฉพาะสื่อวิทยุกระจายเสียง ซึ่งอยู่ในระดับน้อย เพื่อให้ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีการพัฒนาความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน โครงการ ศพก. มากขึ้นตามไปด้วย

3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งความรู้ในการพัฒนาการปฏิบัติงาน

ผลการศึกษาพบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งความรู้ในการพัฒนาการปฏิบัติงาน ได้แก่ ความทันสมัย เนื้อหาตรงกับความต้องการ เชื่อถือได้ ความถูกต้อง และความตรงตามวัตถุประสงค์ ในภาพรวมอยู่อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาควบคู่กับแหล่งความรู้ พบว่า สื่อกิจกรรม อยู่ในระดับมาก ส่วนสื่ออื่นๆ อยู่ระดับปานกลางและน้อย อภิปรายผลได้ว่า การได้รับความรู้จากสื่อต่างๆ ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ยังไม่มีความทันสมัย เนื้อหายังไม่ตรงกับความต้องการ ยังไม่มีความน่าเชื่อถือ ยังไม่มีความถูกต้อง และยังไม่ตรงตรงตามวัตถุประสงค์

4. ปัญหา และข้อเสนอแนะในด้านการเงินในการปฏิบัติงาน

ผลการศึกษาพบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีปัญหาในการปฏิบัติงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า มีปัญหาอันดับแรกคือ ด้านการเงิน สอดคล้องกับผลการศึกษาเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานที่เสนอว่าด้านการเงินเป็นข้อเสนอแนะอันดับหนึ่ง ซึ่งควรสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอต่อผลการดำเนินงาน อภิปรายผลได้ว่า การบริหารโครงการ ศพก. ด้านการเงินเป็นประเด็นที่สำคัญในการบริหารงาน ดังนั้น หากด้านการเงินไม่มีปัญหา การบริหารงานด้านอื่นๆ ก็จะประสบผลสำเร็จด้วย กรมส่งเสริมการเกษตรควรงบประมาณในการดำเนินงานให้เพียงพอ และควรมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อให้เพียงพอต่อการดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ภายใน ศพก.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

1.1 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอผู้รับผิดชอบงาน โครงการ ศพก. ควรมีการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ ที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานให้มากขึ้น และควรหาความรู้เพิ่มเติมโดยเรียนรู้ด้วยตัวเองผ่านแหล่งความรู้ต่างๆ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อกิจกรรม สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อสังคมออนไลน์

1.2 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอผู้รับผิดชอบงาน โครงการ ศพก. ควรให้ความสำคัญกับการใช้เว็บไซต์ ศพก. (www.alc.doe.go.th) เนื่องจากเป็นสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรทุกคนสามารถเข้าถึงความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร หนังสือสิ่งการต่างๆ ของโครงการ ศพก. ได้อย่างรวดเร็ว และเป็นสื่อที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้อีกทางหนึ่ง

2. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน

2.1 สำนักงานเกษตรจังหวัดควรจัดให้มีการจัดให้มีการฝึกอบรม การสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการศึกษาดูงาน ให้กับบุคลากรในหน่วยงานจังหวัด เป็นประจำทุกปี เพื่อสร้างความเข้าใจ สร้างการรับรู้ และพัฒนาความรู้ความสามารถ ที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานโครงการ ศพก. ให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรต่อไป

2.2 กรมส่งเสริมการเกษตรควรมีการวางแผน กำหนดแนวทางการดำเนินงาน ทำข้อตกลงร่วมกัน และการบูรณาการงบประมาณร่วมกัน กับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เพียงพอต่อการดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ภายใน ศพก.

2.3 กรมส่งเสริมการเกษตรควรจัดสรรงบประมาณ เพื่อให้ให้นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ เข้ารับการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การชี้แจงสร้างความเข้าใจ และฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ที่ทางหน่วยงานจัดขึ้น เพื่อสร้างการรับรู้ และทำความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอให้มากขึ้นด้วย

2.4 กรมส่งเสริมการเกษตรมีการพัฒนาสื่อต่างๆ ที่เป็นแหล่งความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อกิจกรรม สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อสังคมออนไลน์ ให้มีความทันสมัย เนื้อหาตรงกับความต้องการ ความเชื่อถือได้ ความถูกต้อง และความตรงตามวัตถุประสงค์

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร (2564). คู่มือการดำเนินงานโครงการ ศพก. ปี 2564. กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร กรุงเทพมหานคร.

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2564). แนวทางการพัฒนาบุคลากรกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2564. สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี, กรุงเทพมหานคร.

เจ็ดพงษ์ ชีระจิตต์ (2560). การใช้สื่อบุคคลเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ใน ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร หน่วยที่ 10 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

-
- _____. (2560). การสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากาเกษตร. ใน ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากาเกษตร หน่วยที่ 10 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
- จินดา ขลิบทอง. (2560). การเลือกสื่อเพื่อการสื่อสารในการบริหารการส่งเสริมและพัฒนากาเกษตร. ใน ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากาเกษตร หน่วยที่ 8 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
- สุรัชย์ พรหมพันธุ์ (2554, น. 246). ข้าแหละสมรรถนะเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.

